

Rakouský zákon o organizaci univerzit a jejich SP ve vztahu k našemu zákonu o vysokých školách, resp. jeho změnám či novému zákonu

(poznámky k využití Rady TV)

A. Obecně

- Řada ustanovení rakouského zákona je v našich podmínkách „delegována“ na samotné VVŠ¹⁾. Aplikace příslušných ustanovení by tak do jisté míry znamenala nikoliv snížení míry autonomie, ale jejich jistou „regulaci“ – ta asi dnes chybí. Rovněž lze vysledovat i jistou míru podobnosti mezi rakouským zákonem a pracovním návrhem zásad zákona o TV (dále jen „návrh zákona o TV“). (Návrh zásad zákona je zveřejněn na webových stránkách na adrese: www.reformy-msmt.cz/reforma-terciálního-vzdelavani/reformni-navrhy.)
- Rakouský zákon **taxativně stanoví, na které univerzity se vztahuje**. Tedy neřeší problém poboček. Stálo by ale za úvahu, zda do zákona o TV tuto problematiku nezařadit, a to z toho důvodu, že v podmínkách českého vysokého školství je existence „detašovaných pracovišť vysokých škol (pobočky)“ problémem, především z hlediska vytvoření odpovídajících podmínek pro studenty příslušné vysoké školy na pobočce a z hlediska zajištění odpovídající kvality a náročnosti studia.

B. Poznámky k návrhu na aplikaci rakouského zákona od Rady TV:

1. Financování a majetek

- **Dlouholetý smluvní vztah MŠMT – VVŠ o financování**

Snahu o docílení víceletého kontraktu deklaruje MŠMT ve svém Dlouhodobém záměru na léta 2011 až 2015; není to však věcí jen resortu školství – dominantní je zde Ministerstvo financí!! Pro úplnost je třeba konstatovat, že tzv. „kontraktové“ víceleté financování obsahoval i návrh zákona o TV.

Do značné míry lze z rakouského zákona vyjít (částečně § 12, do značné míry § 13), ale bez smírčí komise (jde o kontrakt mezi MŠMT/státem a VVŠ). Rakouský zákon rovněž zahrnuje do sjednávání tříletých dohod také Ministerstvo financí.

V našich podmínkách lze podpořit pětileté dohody na shodné období, jako platí Dlouhodobý záměr (s ročními aktualizacemi) se zapojením Ministerstva financí. Obsah dohody je v rakouském zákoně upraven velmi podrobně a precizně. Tedy nenechává se vše na smluvní volnosti. Je možné z rakouského zákona vyjít.

- Rakouský zákon řeší **podporu výzkumu** a to včetně nabývání majetku, přijímání finanční podpory jiných právnických osob, uzavírání smluv o realizaci projektu – lze

¹⁾ VVŠ - veřejné vysoké školy.

převzít (§ 26 a 27). Autorská práva k projektům jsou upravena v České republice autorským zákonem²⁾.

- Rakouský zákon řeší **zakládání jiných právnických osob** univerzitou - lze převzít (§ 10).

2. řízení

- Rakouský zákon připouští pouze **jedno členství ve vrcholných orgánech VVŠ** – lze převzít (§ 20 odst. 2).

- **Vnitřní řízení**

Zde je základní rozdíl obou legislativ – návrh zákona o TV vnitřní strukturu a řízení do značné míry delegoval na samotné VVŠ. Pokud by však zákon o TV měl legislativně řešit podrobněji tuto problematiku, lze některá ustanovení z rakouského zákona aplikovat (§ 20). V tomto kontextu je např. zajímavé postavení „rektorátu“, které by i u nás bylo možné oficiálně zavést (§ 22) – v současnosti to nejvíce odpovídá „kolegiu rektora“, které však zákon o VŠ nezná. Rovněž lze využít ustanovení zabývající se charakteristikou věstníku a povinností vysoké školy jej vydávat.

V rakouském návrhu chybí právní úprava fakult a zejména princip jmenování děkanů. V zákoně o TV by tato problematika měla být upravena (orgány fakulty a její řízení, působnost, jmenování děkanů). Vysoká škola by pak měla povinnost se těmito ustanoveními řídit pouze tehdy, pokud by se na fakulty dělila.

- **Volba rektora** (a posílení jeho pravomocí)

Zde je podstatná odchylka, a sice volba rektora na základě výběrového řízení a požadavek, kdo může být rektorem (§ 23), dále pracovní smlouva s Radou (obsahoval návrh zákona o TV) – v případě rektora by bylo dobré aplikovat § 23, (§ 23a) a do určité míry i § 23b. Zřejmě obtížná by však byla volba rektora Radou, nikoliv tedy AS³⁾!! Převzetí principu volby rektora Radou by však znamenalo posílení pravomocí současných správních rad (např. volba rektora, uzavření kontraktu s rektorem).

- **Složení a role AS** (zlepšit reprezentativnost AS a propojit jejich pravomoc s odpovědností; velikost a způsob voleb stanovit zákonem o TV)

Lze do jisté míry aplikovat na působnost a složení AS (§ 25). Je možné převzít i to, že složení AS, jejich volby a hlavní kompetence by upravoval zákon o TV, jako tomu je v rakouském zákoně, a nikoliv v úrovni vnitřních předpisů (současný stav).

- **Složení a zodpovědnost správní rady** (netřeba podstatně měnit jejich roli)

Postavení Rady podle rakouského zákona (§ 21) je výraznější, než správních rad podle zákona o VŠ. Jde např. o výběrové řízení na rektora, volbu rektora a prorektora, uzavírání pracovních smluv s rektorem a prorektory... Z rakouského zákona lze

²⁾ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁾ AS – akademický senát.

zřejmě aplikovat pravidla pro složení správní rady, kdo nemůže v této radě být, způsob jejich jmenování, resp. volení. To ale vyžaduje zcela jiný přístup k jejich činnosti – půjde také o vytvoření podmínek pro *práci* ve správní radě, nikoliv někdy jen formálně pro *účast* na jejich jednáních.

- Rakouský zákon podmiňuje **vznik nové součásti univerzity účelností z hlediska výzkumu, rozvoje, výuky i administrativních aspektů a zajištěním finančních prostředků** - lze převzít (§ 20).

3. Vnitřní předpisy a správní řízení

- **Aplikace do vnitřních předpisů**

Ze srovnání obou zákonů (rakouský zákon a zákon o VŠ) vyplývá, že vnitřní předpisy českých vysokých škol jsou podrobnější, neboť zákon o VŠ celou řadu oblastí deleguje do kompetencí vysokých škol – tedy vnitřních předpisů.

Lze aplikovat dílčí body z § 19, např. bod, který zdůrazňuje i rovné zacházení, tender..., systém správních úkonů.

- **Správní řízení**

Rakouský zákon upravuje část procesu správního rozhodování s tím, že při řízení se uplatní obecný zákon o správním řízení, pokud rakouský zákon nestanoví jinak. Jde o princip, ze kterého vychází i zákon o vysokých školách i zákon o TV. Tento princip lze z rakouského zákona převzít (§ 13a odst. 4).

4. Akreditace

- **Zákon a role Akreditační komise nepružné a brzdí mezinárodní joint master SP**

Návrh zákona o TV předpokládal, že dojde k výraznému posunu v oblasti akreditačních činností Akreditační komise – od akreditace studijních programů, resp. oborů, k akreditaci oblastí vzdělávání na základě hodnocení kvality činností vysokých škol. Předložený rakouský zákon akreditaci Akreditační komisí nebo jinou institucí neupravuje. V kontextu výše uvedeného kritického postoje Rady TV by bylo dobré doplnit, zda a kde je tato problematika řešena v Rakousku; domníváme se, že jde o úpravu, která je obsažena v jiném rakouském právním předpise.

Rakouský zákon (§ 14) lze aplikovat na podrobnější specifikaci vnitřního hodnocení.

5. Pracovněprávní vztahy

- **Jmenování profesorem**

Jde o dost odlišný **systém jmenování profesorů** podle současné právní úpravy. Tento princip ale obsahoval návrh zákona o TV. Proto ho lze převzít z rakouského zákona, a to i na docenty, samozřejmě s přizpůsobením na český právní řád (nejsou soukromí docenti, není institut „oprávnění k výuce“).

- Rakouský zákon podrobně upravuje **pracovněprávní vztahy zaměstnanců univerzity** (např. výběrová řízení, kompetence při uzavírání pracovních smluv, trvání pracovních poměrů, pracovní doba, ochrana před výpovědí, propouštění, odbory) mimo obecnou úpravu obsaženou v zákoně o zaměstnancích (u nás zákoník práce). Toto řešení lze převzít a upravit pracovně právní vztahy akademických pracovníků podrobněji v zákoně o TV (§ 107 až 115).
- **Posílit vazbu na zaměstnavatele**
Jistou vazbu na zaměstnavatele lze nepřímo vysledovat v § 2 rakouského zákona, kdy se vyžaduje zohlednění požadavků přístupnosti zaměstnání v hlavních úkolech univerzit a ve složení Rady univerzity (§ 21), což je ale obdobně řešeno v našem zákoně o VŠ. Rakouský zákon se tímto problémem po legislativní stránce vlastně nezabývá. Nedoporučujeme řešit tuto otázku legislativně, je to věcí samotných vysokých škol a jejich dlouhodobých záměrů. Mělo by to být i obsahem hodnocení vysokých škol.

23.3. V.V. a V.K.